

**Nasjonalparkstyret
Reisa nasjonalpark/
Ráisduottarháldi
landskapsvernområde**

Besøksadresse
Haltibygget – Hovedv. 2
9151 Storslett

Postadresse
Statens Hus
9815 Vadsø

Kontakt
Sentralbord +47 78 95 03 00
Direkte 77642219+47 91328614
fmtrub@fylkesmannen.no

*Tromsø arktisk-alpine botaniske
hage v/Kristian Nyvoll*

Saksbehandler Asgeir Kvalvåg Blixgård

Vår ref. 2021/2125 - 432.3

Dato 06.04.2021

Søknad om innsamlingstillatelse i Reisa nasjonalpark for Tromsø arktisk-alpine botaniske hage

Vedlagt følger svar på søknad sammen med samlet saksgang. Saken ble behandlet i styremøte 24.03.2021. Nasjonalparkstyret har innvilget søknaden med vilkår på lik linje med direktoratets.

Vedtaket kan påklages til miljødirektoratet innen 3 uker. Klagen sendes til Reisa nasjonalparkstyre.

Med vennlig hilsen
*Saken er godkjent elektronisk og
sendes derfor uten signatur.*

*Asgeir Kvalvåg Blixgård
nasjonalparkforvalter*

Kopi pr. E-post sendes til:
Nordreisa kommune
Lokal botaniker Ivar Heggelund
Statsforvalteren i Troms og Finnmark
Statskog Fjelltjenesten v/Tarjei Gunnestad

Saksframlegg

Arkivsaksnr: 2021/2125-2

Saksbehandler: Asgeir Kvalvåg
Blixgård

Dato: 11.03.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Reisa nasjonalparkstyre	11/21	24.03.2021

Reisa nasjonalpark - søknad om innsamlingstillatelse for Tromsø arktisk-alpine botaniske hage

Saksprotokoll i Reisa nasjonalparkstyre - 24.03.2021

Vedtak

Søknad om dispensasjon fra verneforskriften for Reisa nasjonalpark innvilges med vilkår. Vegetasjonen, herunder også døde trær og busker, er fredet mot skade og ødeleggelse av enhver art som ikke skyldes vanlig ferdsel og beiting jf kap 4. pkt 2.1. i verneforskriften. Vedtaket er fattet i medhold av naturmangfoldlovens § 48 jf § 77 med følgende vilkår.

1. Innsamlingen av frø skal gjennomføres så skånsomt som mulig og foregå på en måte som ikke reduserer forekomstenes overlevelsessevne. Det kan derfor samles maksimalt inntil ca. 10% av frømengden fra den enkelte lokalitet.
2. Alle funn av artene rapporteres inn til Artsdatabankens artsobservasjonstjeneste
3. Håndtering av innsamlet frø administreres av Naturhistorisk museum, Universitetet i Oslo.

Vedtaket kan påklages inne 3 uker til Miljødirektoratet. En eventuell klage rettes til Reisa nasjonalparkstyre.

Forvalters innstilling

Søknad om dispensasjon fra verneforskriften for Reisa nasjonalpark innvilges med vilkår. Vegetasjonen, herunder også døde trær og busker, er fredet mot skade og ødeleggelse av enhver art som ikke skyldes vanlig ferdsel og beiting jf kap 4. pkt 2.1. i verneforskriften. Vedtaket er fattet i medhold av naturmangfoldlovens § 48 jf § 77 med følgende vilkår.

1. Innsamlingen av frø skal gjennomføres så skånsomt som mulig og foregå på en måte som ikke reduserer forekomstenes overlevelsessevne. Det kan derfor samles maksimalt inntil ca. 10% av frømengden fra den enkelte lokalitet.
2. Alle funn av artene rapporteres inn til Artsdatabankens artsobservasjonstjeneste
3. Håndtering av innsamlet frø administreres av Naturhistorisk museum, Universitetet i Oslo.

Vedtaket kan påklages inne 3 uker til Miljødirektoratet. En eventuell klage rettes til Reisa nasjonalparkstyre.

Saksopplysninger

Søknaden

Søknad om innsamlingstillatelse for plantearter oppført i Norsk rødliste for sjeldne og truede arter, i Reisa nasjonalpark i perioden 2021-2024

I regi av 'Nasjonalt nettverk for botaniske hager' pågår det et arbeid med ex situ-ivaretagelse – som innebærer innsamling av frø til bevaring i frøbank og sikringsdyrking i de botaniske hagene.

Dette gjelder truede og sjeldne arter i norsk flora som enten er fredet eller oppført i 'Norsk rødliste for arter' – kategorisert som Kritisk truet (CR), Sterkt truet (EN), Sårbar (VU), og Nær truet (NT). I status for søknadsperioden 2021-2024 gjenstår ennå 58 arter for Troms (vedlegg 1). De botaniske hagene har ansvar for sikringsdyrking av arter fra egne landsdeler. Frøbanken driftes ved Universitetet i Oslo (UiO), Naturhistorisk museum. Innsamling og dyrking har pågått i noen år, og i Tromsø arktisk-alpine botaniske hage har vi sikringsdyrking av 20 arter fra Nordland, Troms og Finnmark, samt Svalbard.

Miljødirektoratet har i denne sammenhengen innvilget tillatelse for innsamling av frø fra fredete planter i perioden 2020-2024; Ref.2019/7699 (vedlegg 2). I skrevet orienteres det om verne-grunnlag for enkelte arter, hvor forvaltningsmyndighet tilfaller statsforvaltere og andre forvaltningsmyndigheter, og hvor egne søknader er nødvendig.

Ut fra herbariebelegg ved Universitetsmuseet –Tromsø museum, UiT, og artsobservasjoner registrert i Artsdatabanken og GBIF, finner man at flere av de rødlistede planteartene er registrert i nasjonalparken.

- 1) Tromsø arktisk-alpine botaniske hage, UiT Norges arktiske universitet søker med henvisning til vedlegg nr. 1 og 2 Reisa Nasjonalparkstyre om tillatelse til innsamling av frø i Reisa nasjonalpark.
- 2) Vi søker om at innsamlingstillatelse gis for perioden 2021 - 2024.

Naturlige svingninger påvirker frøsetting/frømengde, og modningstidspunkt, derfor søker vi om en utvidet periode på 4 år. Omsøkt tillatelse for innsamlingsperioden 2021-2024 sammenfaller med tillatelse gitt fra Miljødirektoratet (vedlegg 2)

- 3) Av frede arter opplistet i Miljødirektoratets tillatelse (vedlegg 2), finner man Sibirmattfiol (*Platanthera obtusata* ssp. *oligantha*), Myrsildre (*Saxifraga hirculus*), Finnmarksjonsokblom

(*Silene involucrata* ssp. *tenella*) og Kveinhavre (*Trisetum subalpestre*) representert i forvaltningsområdene til Reisa Nasjonalparkstyre. I «Arbeidsliste for ex situ bevaring 2021» (vedlegg 1), er det ført flere rødlistede plantearter som også er registrert i nasjonalparken. Alle disse anser vi som aktuelle for innsamling.

Overordnet målsetninger for frøinnsamlingen er å ivareta genetisk variasjon ved å samle frø fra ulike lokaliteter og fra flere planter. Miljødirektoratet pålegger en varsom innsamling av frø i enkelt populasjoner med inntil 10% av total frømengde.

Rapportering skjer i regi av 'Nasjonalt nettverk for botaniske hager' og koordineres med annen innsamlingsaktivitet gjennom Naturhistorisk museum, UiO.

Vennlig hilsen

Arve Elvebakk

Daglig leder

arve.elvebakk@uit.no

+47 77620782

Kristian Nyvoll

Gartner/ Ledende forskningsteknikker

kristian.nyvoll@uit.no

+47 77620793 / +47 90941714

Vedlegg 1: Nettverkets arbeidsfil på exsitu Norl. Troms. Finn_06012021

Vedlegg 2: Miljø Direktoratet – Tillatelse til innsamling av fredete planter 2020-2024 Ref.2019/7699

Brev fra Miljødirektoratet med tillatelse til innsamling følger her:

Tillatelse til innsamling av fredete planter 2020-2024

Miljødirektoratet viser til søknad den 24.4 d.å. der det søkes om videreføring av dispensasjon fra 2019 for innsamling av frø eller levende planter av fredete plantearter. Innsamlet materiale vil inngå i ex situ bevaring gjennom Nasjonalt nettverk for botaniske hager.

Søknaden gjelder følgende fredete plantearter:

Narrmarihand *Anacamptis morio*
Vassskjeks *Berula erecta*
Huldrenøkkel *Botrychium matricariifolium*
Høstmarinøkkel *Botrychium multifidum*
Dvergmarinøkkel *Botrychium simplex*
Purpurkarse *Braya purpurascens*
Parykknoppurt/Skjeggknoppurt *Centaurea phrygia*
Hvit skogfrue *Cephalanthera longifolia*
Rød skogfrue *Cephalanthera rubra*
Bittergrønn *Chimaphila umbellata*
Dvergtistel *Cirsium acaule*
Marisko *Cypripedium calceolus*
Purpurmarihand *Dactylorhiza purpurella*
Søstermarihand *Dactylorhiza sambucina*
Drakehode *Dracocephalum ruyschiana*
Myrflangre *Epipactis palustris*
Huldreblom *Epipogium aphyllum*
Strandtorn *Eryngium maritimum*
Sibirstjerne *Eurybia sibirica* ssp. *subintegerrima*
Gul hornvalmue *Glaucium flavum*
Honningblom *Herminium monorchis*
Flytegro *Luronium natans*
Kammarimjelle *Melampyrum cristatum*
Knottblom *Microstylis monophyllos*
Mykt havfruegras *Najas flexilis*
Svartkurle *Nigritella nigra*
Hestekjørvel *Oenanthe aquatica*
Flueblom *Ophrys insectifera*

Skredmjelt *Oxytropis campestris* ssp. *scotica*
Masimjelt *Oxytropis deflexa* ssp. *norvegica*
Varangervalmue *Papaver dahlianum* ssp. *dahlianum*
Kolavalmue *Papaver lapponicum*
Læstadiusvalmue *Papaver radicum* ssp. *laestadianum*
Fjellvalmue *Papaver radicum* ssp. *radicum*
Hjortetunge *Phyllitis scolopendrium*
Trådbregne *Pilularia globulifera*

Sibirnattfiol *Platanthera obtusata* ssp. *oligantha*
Polarflokk *Polemonium boreale*
Kvitmure *Potentilla rupestris*
Myrsildre *Saxifraga hirculus*
Mosesildre *Saxifraga hypnoides*
Bergjunker *Saxifraga paniculata*
Finnmarkssvineblom *Senecio integrifolius*
Jærtistel *Serratula tinctoria*
Finnmarksjonsokblom *Silene involucrata* ssp. *tenella*
Tatarsmelle *Silene tatarica*
Kveinhavre *Trisetum subalpestre*
Misteltein *Viscum album*
Dvergålegras *Zostera noltei*

I opprinnelig søknad fra 2019 vises det til mål 8 i konvensjonen om biologisk mangfold som innebærer at minimum 75 % av de truede planteartene bevarer i ex situ-samlinger, fortrinnsvis i opphavslandet, og minimum 20 % av planteartene er tilgjengelig for reetableringer og restaureringsprogram. Fordi enkelte av disse truede plantene er på listen over fredete arter i Norge, søker Nasjonalt nettverk for botaniske hager dispensasjon til å samle levende materiale av dem.

Ex situ oppbevaring av truede planter foregår hovedsakelig i form av frøinnsamling og oppbevaring i den nasjonale frøbanken for truede arter. I spesielle tilfeller, f. eks. hvis arten ikke setter spiredyktige frø i Norge, kan det også være nødvendig at levende planter blir samlet inn. Nasjonalt nettverk for botaniske hager søker samlet om dispensasjon. Selv om det kun er nødvendig med frø fra en lokalitet per art for å nå mål 8 så er det en generell anbefaling om innsamling fra minst 5 forskjellige lokaliteter som ligger minst 50 km unna hverandre for å sikre genetisk variasjon. Innsamlingen vil utføres av ansatte i de botaniske hagene, som også ønsker å administrere innsamling utført av blant annet lokale floravoktere i botanisk forening.

Lovgrunnlaget

I listen over arter i søknaden er det også noen der fylkesmannen i sitt forvaltningsområde er forvaltningsmyndighet jf. forskriftene for disse artene. Dette gjelder de prioriterte artene dragehode, dvergålegras, honningblom, rød skogfrue, skredmjelt og svartkurle. I tråd med forskriftene for disse artene skal imidlertid søknaden behandles av Miljødirektoratet i de tilfellene der søknaden gjelder flere fylker. Honningblom og

skredmjelt finnes bare i ett fylke, hhv. I Oslo og Viken og i Rogaland. Søknad som omhandler disse to artene må derfor sendes de respektive fylkesmenn.

Vedrørende misteltein, masimjelt, purpurkarse og sibirstjerne, så er misteltein er fredet i medhold av forskrift av 29. oktober 1976 nr. 3763. Mens masimjelt og purpurkarse er fredet i medhold av forskrift av 25.02.1983, og sibirstjerne ble fredet ved forskrift av 02.10.1981.

Myndighet til å gjøre unntak fra disse forskriftene for disse fire artene er delegert til fylkesmannen, jf. forskrift av 26. juli 1983. Søknad om dispensasjon fra disse forskriftene må derfor sendes til aktuelle fylkesmenn for misteltein, Fylkesmannen i Troms og Finnmark for masimjelt og purpurkarse, og til Fylkesmannen i Trøndelag for sibirstjerne.

Forskrift om fredning av truede arter Etter forskrift 21. desember 2001 nr. 1525 om fredning av truede arter (fredningsforskriften), punkt II, er alle artene listet i søknaden, med unntak av artene dragehode, dvergålegras, honningblom, rød skogfrue, skredmjelt, svartkurle, masimjelt, purpurkarse, misteltein og sibirstjerne, fredet mot bl.a. innsamling og annen form for direkte etterstrebelser. Etter forskriften punkt III, jf. punkt IV, kan imidlertid Miljødirektoratet gjøre unntak fra fredninga når formålet med fredninga krever det, for vitenskapelige undersøkelser og arbeider, for tiltak av vesentlig samfunnsbetydning og i andre særlige tilfeller.

Bestemmelsen åpner for at Miljødirektoratet kan gi tillatelse etter en skjønnsmessig vurdering. Ved denne vurderinga må det da legges vekt på forvaltningsmålet for artene i henhold til naturmangfoldloven § 5, som sier at artene og deres genetiske mangfold skal ivaretas på lang sikt og at artene skal forekomme i levedyktige bestander i det naturlige utbredelsesområdet. Videre må det legges vekt på miljørettsprinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12, i den grad det enkelte prinsipp er relevant for saken.

Forskrifter for de prioriterte artene

Følgende forskrifter gjelder for de artene som er vedtatt som prioriterte arter med egne lovhjemler:

*- forskrift av 20.05.2011 om dragehode (*Dracocephalum ruyschiana*) som prioritert art*

*- forskrift av 22.05.2015 om dvergålegras (*Zoostera noltei*) som prioritert art*

*- forskrift 20.05.2011 om rød skogfrue (*Cephalanthera rubra*) som prioritert art*

*- forskrift av 29.05.2015 om svartkurle (*Nigritella nigra*) som prioritert art*

I medhold av § 3 i disse forskriftene er enhver form for uttak, skade eller ødeleggelse av arten forbudt.

Hva som menes med "ødeleggelse" i forskriftene for de ulike artene kan variere noe, men i alle

forskriftene nevnes følgende: handlinger dersom de er egnet til å skade, (---) eller på annen måte forringe individer (eller for dvergålegras: forekomster) av arten.

I medhold av forskriftene kan Fylkesmannen, etter søknad, gjøre unntak fra

forbudene i § 3, i samsvar med naturmangfoldloven § 24 femte ledd. Gjelder søknaden flere fylker, behandles den av Miljødirektoratet.

I medhold av naturmangfoldlovens § 24 femte ledd kan det gjøres unntak fra forbudet i § 3 dersom det ikke forringer artens bestandssituasjon eller bestandsutvikling, eller dersom vesentlige samfunnshensyn gjør det nødvendig.

Miljødirektoratets vurdering

Miljødirektoratet legger til grunn at innsamling av levende materiale rammes av forbudet i

forskriftenes § 3 for de nevnte prioriterte artene, og forbudet i punkt III i forskriften om fredning av truede arter. Innsamling kan da kun gjøres dersom Miljødirektoratet gir dispensasjon.

Forskrift om fredning av truede arter åpner for at det kan gis dispensasjon fra fredningen i særlige tilfeller når det ikke strider mot formålet med fredningen.

Forskriftene om prioriterte arter åpner for at det kan gjøres unntak fra forbudet i § 3 dersom det ikke forringer artens bestandssituasjon eller bestandsutvikling, eller dersom vesentlige samfunnshensyn gjør det nødvendig.

Innsamlinga det søkes om skal bidra til å ivareta artene og det genetiske mangfoldet på lang sikt i tråd med målet i naturmangfoldloven § 5. Når det gjelder innsamling av levende planter ønsker ikke Miljødirektoratet å gi dispensasjon til dette på et generelt grunnlag som denne søknaden legger opp til.

Miljødirektoratet må kunne forholde seg til hvilke arter og lokaliteter dette evt. vil gjelde, og hvilket omfang slik innsamling vil kunne ha. Det må derfor leveres en egen søknad der det gjøres greie for dette, og at det er kjent at arten ikke setter spiredyktige frø i Norge.

Miljødirektoratet vurderer inngrepet i form av innsamling av frø på de aktuelle prioriterte artene som beskjedent, og potensialet for å skade individer av disse som svært lite. Vi legger derfor til grunn at det kan gis tillatelse til dette etter fredningsforskriften og etter forskriftene for de aktuelle prioriterte artene.

Når vilkårene for å gi dispensasjon er oppfylt, må Miljødirektoratet foreta en avveining av fordelene ved det aktuelle tiltaket opp mot den skaden tiltaket gjør på bestanden av de aktuelle truede artene. Miljødirektoratet legger til grunn norsk rødliste fra 2015 som kunnskapsgrunnlag for bestandssituasjonen for de omsøkte artene, jf. naturmangfoldloven § 8. Situasjonen for de enkelte art på listen i søknaden varierer. Generelt er det viktig at det ikke samles inn så stor mengde frø fra den enkelte lokalitet at det kan påvirke forekomsten negativt. Vi legger derfor til grunn en føre-var tilnærming om at det maksimalt kan samles inn inntil 10% av den totale frømengden fra den enkelte lokalitet.

Vi vil likevel knytte en særlig merknad til tatarsmelle. Den er i rødlista vurdert i kategorien "kritisk truet (CR)" fordi arten har få forekomster i Norge og et svært begrenset antall individer. Antallet individer antas å være i nedgang, men det er

store fluktuasjoner både i individtall og forekomst av delbestander. Ved å samle inn frøene og bevare plantematerialet ex-situ, vil innsamlinga kunne bidra positivt til at arten og dens genetiske mangfold sikres for framtida. Men i og med at innsamling av frø vil kunne påvirke en svært stor andel av bestanden av tatarsmelle, forutsettes det derfor en særlig varsom innsamling av frø fra denne arten.

Vi legger til grunn at frø skal samles inn for hånd, noe som framstår som en miljøforsvarlig teknikk, jf. naturmangfoldloven § 12. De øvrige miljørettsprinsippene framstår ikke som relevante i saken.

Ut ifra det ovennevnte gir Miljødirektoratet dispensasjon fra

- forskrift om fredning av truede arter
- forskrift om dragehode som prioritert art
- forskrift om dvergålegress som prioritert art
- forskrift om rød skogfrue som prioritert art
- forskrift om svartkurle som prioritert art

Vi minner om at det må søkes om egen dispensasjon fra respektive verneforskrifter i de tilfellene det må samles frø fra forekomster som ligger i verneområder.

Vi minner også om at polarflokk på deler av kirkegården i Bugøynes er beskyttet etter forskrift om fredning av plantearten polarflokk, Bugøynes kirkegård, Sør-Varanger kommune. Fylkesmannen i Troms og Finnmark er forvaltningsmyndighet etter denne forskriften. Vi ber dere derfor foreta de nødvendige avklaringer med Fylkesmannen før frø eventuelt innsamles fra kirkegården.

Vedtak

Miljødirektoratet gir Nasjonalt nettverk for botaniske hager dispensasjon fra fredningen i forskrift om fredning av truede arter og fra forskriftene om artene dragehode, dvergålegras, rød skogfrue og svartkurle som prioritert art for innsamling av frø. Tillatelsen gjelder i perioden 2020 og ut 2024. Dispensasjonen er hjemlet i

- forskrift om fredning av truede arter punkt III, jf. IV
- forskrift om dragehode som prioritert art § 6
- forskrift om dvergålegress som prioritert art § 6
- forskrift om rød skogfrue som prioritert art § 8
- forskrift om svartkurle som prioritert art § 6

Dispensasjonen er gitt på følgende vilkår:

1. Innsamlingen av frø skal gjennomføres så skånsomt som mulig og foregå på en måte som ikke reduserer forekomstenes overlevelsessevne. Det kan derfor samles maksimalt inntil ca. 10% av frømengden fra den enkelte lokalitet
2. Alle funn av artene rapporteres inn til Artsdatabankens artsobservasjonstjeneste

3. Håndtering av innsamlet frø administreres av Naturhistorisk museum, Universitetet i Oslo

Dette vedtaket kan påklages til Klima- og miljødepartementet etter reglene i forvaltningsloven kapittel VI. Klagefristen er tre uker fra klager mottar dette brevet, eller fra klager ble eller burde ha blitt kjent med vedtaket dersom klager ikke har mottatt dette brevet. Klagen sendes til Miljødirektoratet for forberedende klagebehandling.

Vurdering

Forvaltningsmyndigheten er enig i Miljødirektoratets vurderinger vedrørende skånsom innsamling av frø. Vilkårene for denne innsamlingen i Reisa nasjonalpark er de samme som i innvilget dispensasjon fra direktoratet. Ofte vil områdene innenfor nasjonalparker bli spesielt godt kartlagt blant annet gjennom prioritet på NIN-kartlegging. Verneområdene vil også kunne trekke til seg botanikere. Noe som gir funn i artsdatabanken. I mange tilfeller vil man kunne gjøre samme funn også utenfor nasjonalparken. Det oppfordres derfor til å ta kontakt med lokale botanikere vedrørende lokaliteter utenfor verneområdene.